

Πώς διαχειριζόμαστε μια αποκάλυψη κακοποίησης από ένα παιδί;

Η κακοποίηση από μόνη της πρόκειται για μία εξαιρετικά τραυματική εμπειρία για το παιδί που την έχει βιώσει, αλλά και για το περιβάλλον του. Ωστόσο και η αποκάλυψη της κακοποίησης αποτελεί μια τραυματική διαδικασία για το παιδί, καθώς ο φόβος στιγματισμού και η ντροπή το κατακλύζουν.

Συνήθως αποδέκτης της αποκάλυψης είναι ένα άτομο που το παιδί εμπιστεύεται και που δείχνει αγάπη και αποδοχή, όπως για παράδειγμα ένας **συγγενής, ένας φίλος, ένας επαγγελματίας(ψυχολόγος κ.α.) ή ένας εκπαιδευτικός**. Οι αποδέκτες της αποκάλυψης με τη σειρά τους θα υποστούν και εκείνοι μια τραυματική εμπειρία. Ωστόσο, η διαχείριση μιας αποκάλυψης θα πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη προσοχή.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΣΕ ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΥΣ

Οι αποδέκτες μια άμεσης αποκάλυψης από τα παιδιά είναι συνήθως άλλοι συνομήλικοι και όχι οι γονείς ή άλλοι ενήλικες. Το γεγονός αυτό οφείλεται κυρίως στην έλλειψη εμπιστοσύνης σε σχέση με την αντίδραση των γονέων, αλλά και στον φόβο της επιβάρυνσής τους. Η αναφορά της κακοποίησης προς τους συνομηλίκους λαμβάνει κυρίως χώρα στο πλαίσιο της αποκάλυψης γενικών πληροφοριών για τη ζωή τους.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΣΕ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ

Τι πρέπει να κάνει ο επαγγελματίας:

- Να φροντίσει ώστε να είναι διαθέσιμος σε ήσυχο χώρο και με τον απαραίτητο χρόνο, καθώς συχνά πρόκειται για την πρώτη αποκάλυψη και είναι σημαντικό το παιδί να νιώσει ασφάλεια
- Να μην δώσει υποσχέσεις που δεν μπορούν να τηρηθούν, καθώς τα παιδιά έχουν ήδη βιώσει την αθέτηση μιας υπόσχεσης. Μην ξεχνάτε πως η πιο συχνή υπόσχεση που ζητάνε τα παιδιά είναι να μην το πούμε σε κανέναν.
- Να διαβεβαιώνει το παιδί ότι οι πληροφορίες θα μοιραστούν με σεβασμό και εμπιστευτικότητα.

- Να ενθαρρύνει το παιδί να μοιραστεί όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες και να εκφραστεί με δικά του λόγια. Συχνά τα παιδιά θα πουν λίγα στην αρχή, για να δουν πώς θα αντιδράσουμε.

Τι δεν πρέπει να κάνει ο επαγγελματίας:

- Να χρησιμοποιεί λέξεις που μπορεί να ενοχλήσουν και να τρομάξουν όπως για παράδειγμα (θα σε σώσω, θα τον βάλω φυλακή, θα φωνάξω την αστυνομία, θα φύγεις από το σπίτι για να είσαι ασφαλής κ.α.)
- Να εκφράσει αμφισβήτηση και αποδοκιμασία
- Να πιέσει για περισσότερες πληροφορίες ή αποδείξεις
- Να βιαστεί να δώσει διαβεβαιώσεις
- Να του κάνει μάθημα (Δεν πρόσεχες κ.α.)
- Να μείνει εντελώς σιωπηλός

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε στο παιδί, τη δύναμη που χρειάζεται να μιλήσει κανείς για κάτι τέτοιο αλλά και την πρόθεσή μας να σταθούμε δίπλα στο παιδί και πως είναι κάτι που συμβαίνει και σε άλλα παιδιά και πως δεν φταίει ποτέ το παιδί

Θυμηθείτε!

- Εάν σε πρώτη φάση δεν είστε σίγουρος/η, και αφού αξιολογήσετε το βαθμό επικινδυνότητας για το παιδί, ζητήστε βοήθεια από το **10454 ή τις αρχές**
- Αν είστε επαγγελματίας δεν επιτρέπεται να ελέγξετε τις περιοχές του σώματος ενός παιδιού που καλύπτονται από ρούχα για να εξακριβώσετε τι συμβαίνει στο παιδί
- Δεν είστε ανακριτής, ούτε διερευνάτε το περιστατικό με δική σας πρωτοβουλία
- Αν γίνετε δέκτης αναφορών από το παιδί, τις κοινοποιείτε χωρίς αναβολή
- Μπορεί να είστε η πιο βασική ενήλικη παρουσία στη ζωή των παιδιών με καθημερινή επαφή, γι' αυτό και είστε εκείνος/η που μπορεί να «αναγνωρίσει τα σημάδια» και να αναφέρει περιστατικό πιθανής κακοποίησης ή παραμέλησης.
- Κοινοποιείτε με σεβασμό τις πληροφορίες και εχεμύθεια. Μιλήστε μόνο στον αρμόδιο που έχει ορίσει ή εργασία σας ή ο Σύλλογος για να ασχοληθεί με το θέμα, δηλαδή στον διευθυντή του σχολείου ή στον ψυχολόγο/κοινωνικό λειτουργό και κρατείστε απόλυτη εχεμύθεια προς κάθε άλλη κατεύθυνση.

- Εάν οι ενδείξεις ή και η μαρτυρία του παιδιού αφορούν εμπλοκή γονέα ή μέλους της άμεσης οικογένειας, τότε είναι πολύ επικίνδυνο να καλέσετε ή να μιλήσετε με οποιονδήποτε τρόπο στον γονέα χωρίς την ενημέρωση ειδικού φορέα, διότι μπορεί να θέσετε σε άμεσο κίνδυνο το παιδί.
- Εάν η κακοποίηση προέρχεται από άλλο ανήλικο παιδί, τότε ο διευθυντής του σχολείου αποφασίζει ποιος εκπαιδευτικός ή ειδικευμένο άτομο, θα πάρει συνέντευξη από τον μαθητή που κατηγορείται, κι ανάλογα με την σοβαρότητα του περιστατικού θα το χειριστεί παιδαγωγικά.
- Εάν οι γονείς δεν είναι τα άτομα που φαίνονται να έχουν ανάμειξη, τότε πρέπει να ειδοποιηθούν άμεσα και να παρίστανται σε κάθε ιατρική ή άλλη εξέταση που ενδεχομένως χρειαστεί.
- Η διεύθυνση του σχολείου και ο Σύλλογος είναι υπεύθυνοι για να οριστεί για την διαμεσολάβηση ειδικευμένο άτομο/ άτομα. Εάν όμως κατηγορείται διευθυντής σχολείου για εμπλοκή, τότε πρέπει άμεσα να ενημερωθεί η προϊσταμένη εκπαιδευτική αρχή.
- Στην περίπτωση που είναι αναγκαίο για την άμεση φυσική προστασία του παιδιού ειδοποιούνται η Εισαγγελία Ανηλίκων και η Αστυνομία.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΣΕ ΓΟΝΕΙΣ ή ΙΔΙΩΤΕΣ

- Βρεθείτε με το παιδί σε ένα χώρο όπου μπορεί να μιλήσει άφοβα, χωρίς άλλα άτομα να ακούν ή να διακόπτουν.
- Ακούστε προσεκτικά και δώστε όλον τον απαραίτητο χρόνο στο παιδί.
- Ακούστε αυτά που έχει να σας πει προσεκτικά, με ερωτήσεις ανοιχτές, (πως, με ποιο τρόπο, κ.λ.π.) χωρίς να του βάζετε ιδέες, (μήπως έγινε κι αυτό, μήπως κι εκείνο).
- Μην υποσχεθείτε ότι δεν θα το πείτε σε κανένα εάν σας το ζητήσει το παιδί. Αντίθετα πείτε του ότι θα μιλήσετε μόνο σε αυτούς που μπορούν να βοηθήσουν, καθότι είναι απαραίτητο.
- Δεχθείτε ό,τι κι αν σας πει το παιδί, κάντε το να νιώσει ότι το πιστεύετε. Ακόμα κι αν κάτι δεν είναι ακριβές, υπάρχει αιτία που το περιστατικό περιγράφεται έτσι, την οποία ίσως διαπιστώσετε αργότερα. Για παράδειγμα, ένα άτομο μπορεί να περιγράφεται ως μεγαλύτερο από ό,τι είναι.
- Δείξτε συμπάθεια και κατανόηση στον παιδί με ηρεμία, χωρίς να εκφράσετε τις προσωπικές σας απόψεις ή τα βαθύτερα σας συναισθήματα. Αργότερα θα έχετε τον χρόνο να διαχειριστείτε τον δικό σας πόνο, φόβο ή αγανάκτηση.

Στη συνέχεια, ευχαριστήστε το παιδί για την εμπιστοσύνη που σας έδειξε και βεβαιώστε τον ότι το να σας μιλήσει ήταν το σωστότερο πράγμα που μπορούσε να κάνει κι ότι θα προσπαθήσετε να βοηθήσετε.

Χρειάζεται λοιπόν **εχεμύθεια** αλλά και άμεση αντιμετώπιση: Η διαχείριση της κατάστασης πρέπει να είναι τέτοια που να μη θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια του παιδιού. Αν εκτιμήσετε πως ο κίνδυνος είναι άμεσος, ενεργείστε κατάλληλα. Παράλληλα πρέπει να αποφευχθεί κάθε διασπορά και γνωστοποίηση που δεν είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ασφάλεια του παιδιού.

Άρθρα της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΔΣΔΠ) & Κακοποίηση Παιδιών

Άρθρο 3 §2: Το κράτος υποχρεούται να εξασφαλίζει στο παιδί την αναγκαία για την ευημερία του προστασία και φροντίδα, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των γονέων του ή άλλων νόμιμα υπεύθυνων γι' αυτό.

Άρθρο 34: Υποχρέωση του Κράτους να προστατεύει το παιδί από κάθε μορφή σεξουαλικής βίας και εκμετάλλευσης.

Άρθρο 19: Το κράτος λαμβάνει όλα τα απαραίτητα (νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά, εκπαιδευτικά) μέτρα για την προστασία του παιδιού από κάθε μορφής σωματική ή πνευματική βία και προσβολή, εγκατάλειψη ή παραμέληση, κακή μεταχείριση ή εκμετάλλευση, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας, κατά το χρόνο που βρίσκεται υπό την επιμέλεια των γονέων του, του νόμιμου εκπροσώπου του ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου στο οποίο το έχουν εμπιστευθεί. Πρόληψη, διαδικασία αναγνώρισης κακοποίησης, αναφοράς στις αρμόδιες αρχές, παραπομπής, ανάκρισης, θεραπείας, στην παρακολούθηση της εξέλιξης τους και στις διαδικασίες δικαστικής παρέμβασης.

Παναγιώτης Μάντης, Ψυχολόγος, Χειριστής Γραμμής ELIZA 10454

Βιβλιογραφία:

1. Alaggia, R. (2010). An ecological analysis of child sexual abuse disclosure: Considerations for child and adolescent mental health. *Journal of the Canadian Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 19(1), 32-39.

2. Collin-Vezina, D., La Sablonniere-Griffin, M. D., Palmer, A. M., & Milne, L. (2015). A preliminary mapping of individual, relational, and social factors that impede disclosure of childhood sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 43, 123-134.
3. Fontes, L. A., & Plummer, C. (2010). Cultural issues in disclosures of child sexual abuse. *Journal of Child Sexual Abuse*, 19(5), 491-518.
4. Hershkowitz, I., Lanes, O., & Lamb, M. E. (2007). Exploring the disclosure of child sexual abuse with alleged victims and their parents. *Child Abuse & Neglect*, 31(2), 111-123.
5. Lalor, K., & McElvaney, R. (2010). Child sexual abuse: Links to later sexual exploitation/high-risk sexual behavior, and prevention/treatment programs. *Trauma, Violence, & Abuse*, 11(4), 159-177.
6. Leclerc, B., & Wortley, R. (2015). Predictors of victim disclosure in child sexual abuse: Additional evidence from a sample of incarcerated adult sex offenders. *Child Abuse & Neglect*, 43, 104-111.
7. Lamb, M. E., Hershkowitz, I., & Lyon, T. D. (2013). Interviewing victims and suspected victims who are reluctant to talk. *APSAC Advisor*, 25(4), 16-19.
8. London, K., Bruck, M., Wright, D. B., & Ceci, S. J. (2008). Review of the contemporary literature on how children report sexual abuse to others: Findings, methodological issues, and implications for forensic interviewers. *Memory*, 16(1), 29-47.
9. Lyon, T. D. (2007). False denials: Overcoming methodological biases in abuse disclosure research. In M-E. Pipe, M. E. Lamb, Y. Orbach, & A-C. Cederborg (Eds.), *Child sexual abuse: Disclosure, delay, and denial* (pp. 41-62). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
10. Lyon, T. D., & Ahern, E. C. (2011). Disclosure of child sexual abuse: Implications for Interviewing. In J.E.B. Myers (Ed.), *The APSAC handbook on child maltreatment* (3d. ed., pp.233-252). Newbury Park, CA: Sage.
11. Malloy, L. C., Brubacher, S. P., & Lamb, M. E. (2013). "Because she's one who listens": Children discuss disclosure recipients in forensic interviews. *Child Maltreatment*, 81(4), 245-251.
12. Malloy, L. C., Brubacher, S. P., & Lamb, M. E. (2011). Expected consequences of disclosure revealed in investigative interviews with suspected victims of child sexual abuse. *Applied Developmental Science*, 15(1), 8-19.
13. McElvaney, R. (2013). Disclosure of child sexual abuse: Delays, non-disclosure and partial disclosure. What the

- research tells us and implications for practice. *Child Abuse Review*, 24(3), 159-169.
14. McElvaney, R., Greene, S., & Hogan, D. (2014). To tell or not to tell? Factors influencing young people's informal disclosures of child sexual abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 29(5), 928-947.
 15. McElvaney, R., Greene, S., & Hogan, D. (2012). Containing the secret of child sexual abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(6), 1155-1175.
 16. Munzer, A., Fegert, J. M., Ganser, H. G., Loos, S., Witt, A., & Goldbeck, L. (2016). Please tell: Barriers to disclosing sexual victimization and subsequent social support perceived by children and adolescents. *Journal of Interpersonal Violence*, 31(2), 355-377.
 17. Priebe, G., & Svedin, C. G. (2008). Child sexual abuse is largely hidden from the adult society: An epidemiological study of adolescents' disclosures. *Child Abuse & Neglect*, 32(12), 1095-1108.
 18. Reitsema, A. M., & Grietens, H. (2016). Is anybody listening? The literature on the dialogical process of child sexual abuse disclosure reviewed. *Trauma, Violence, & Abuse*, 17(3), 330-340.
 19. Schaeffer, P., Leventhal, J. M., & Asnes, A. G. (2011). Children's disclosures of sexual abuse: Learning from direct inquiry. *Child Abuse & Neglect*, 35(5), 343-352.
 20. Schonbucher, V., Majer, T., Mohler-Kuo, M., Schnyder, U., & Landolt, M. A. (2012). Disclosure of child sexual abuse by adolescents: A qualitative in-depth study. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(17), 3486-3513.
 21. Ungar, M., Tutty, L. M., McConnell, S., Barter, K., & Fairholm, J. (2009). What Canadian youth tell us about disclosing abuse. *Child Abuse & Neglect*, 33(10), 699-708.